

Didaktická analýza vyučovací hodiny českého jazyka v 7. ročníku

Téma: lidové zvyky v literatuře, práce s umělcem textem

Úvodní slovo

Výborná vyučovací hodina, kterou v 7. třídě vedl pan učitel Mgr. Vlastimil Špinka, je tematicky zaměřena na tzv. čtenářskou a autorskou dílnu, na četbu textu Františka Napila, na poznání lidových vánočních zvyků v Polabí a na rozvoj tvořivosti žáků.

Ke struktuře a charakteru vyučovací hodiny

Hodina začíná **mluvním cvičením**; jeden z žáků seznamuje ostatní s pomocí prezentace v PowerPointu s knihou, kterou si přečetl. Po skončení je celá řada žáků zapojena do hodnocení mluvního cvičení. Z hodnocení vyplynulo především doporučení, aby mluvčí příště hovořil více zpaměti. Žák četl text doslovně tak, jak je připraven na snímku prezentace. I kdyby se však neopíral o připravený text a pouze doslovně reprodukoval to, co se předem pamětně naučil, nebylo by takové mluvní cvičení úplně ideální. Pomoci v tomto případě může požadavek, aby si žáci v prezentaci připravili pouze opěrné body, o kterých budou hovořit. V literárních hodinách je velmi žádoucí vést žáky k četbě také prostřednictvím mluvních cvičení o knihách, doporučení spolužáků může být jednou z cest, jak dosáhnout toho, aby skutečně četli. Vyučující také velmi správně očekával demonstraci prostřednictvím knihy.

Vyučovací hodina proběhla v předvánočním období. Ve škole začali žáci toto období sestavením betlému. Jak vyplynulo ze závěrečného hodnocení vyučovací hodiny, na žáky emotivně zapůsobilo zapálení svíčky na adventním věnci ve vyučovací hodině. Následující motivační rozhovor se žáky je zaměřen na vysvětlení pojmu advent, na uvedení různých lidových zvyků spojených s tímto obdobím. Učitel velmi nenásilně využil příležitosti a vyzval žáky k výletu do skanzenu v Přerově nad Labem. Domnívám se, že motivačně tu může velmi silně působit i sdělení, že sám skanzen o minulém víkendu navštívil.

Za velice efektivní považuji **tichou četbu** Nepilova textu s následným **rozhovorem žáků ve dvojicích**, který je zaměřen na porozumění obsahu textu. Drobnou poznámku mám k tomu, že učitel využil mezisložkových vztahů a vyzval žákyni ke zdůvodnění pravopisu –i v příjmení Nepil uvedením, že nejde ani o vyjmenované slovo, ani o slovo příbuzné. Takové využití mezisložkových vztahů může jistě být velice funkční, jen není úplně vhodné uplatňovat algoritmy a pravopisná pravidla na příjmení, protože u celé řady příjmení pravopisná pravidla prostě neplatí. Z komunikace učitele s žáky před vlastní aktivitou vyplynulo, že jsou žáci na práci ve dvojicích zvyklí, že už dobře vědí, jak moc důležité je klást správné otázky. Tato organizační forma umožnila učiteli postupně se zastavit u většiny dvojic a zkontrolovat, jak při práci v tandemu postupují. Mohl pak také velmi efektivně věnovat individuální péči žákům – cizincům i dalším žákům s individuálním vzdělávacím plánem.

Velmi správně byl frontální metodou následně vyvozen pojem fejeton.

Moc se mi líbila i následná celková kontrola porozumění textu a účelnosti práce ve dvojicích v kruhu před tabulí. Žáci jsou vedeni k tomu, aby zhodnotili i to, jak se jim ve dvojicích pracovalo.

Funkčně byl zařazen text z Babičky Boženy Němcové, který se týkal lidových vánočních zvyků, vhodné bylo i porovnání jazykové stránky textu s texty současnými, žáci si připomněli také pojem archaismus. Velmi důležité je, že vyučující zařazuje texty, které žáci četli, do časových souvislostí. Je velmi důležité, aby si žáci uvědomili, že František Nepil je spisovatelem 20. století, zatímco Božena Němcová patří do století 19., že oba přečtené texty dělí přibližně 150 let. Vyučující využil pro žáky stojící v kruhu projekci na interaktivní tabuli, jeden ze žáků byl vyzván, aby četl z čtečky.

Velmi oceňuji, že z celé vyučovací hodiny i z celého přístupu učitele k žákům je patrná snaha přimět žáky k tomu, aby četli. Žáci v předchozích hodinách psali svá přání, jaké knihy by chtěli dostat k Vánocům, většina žáků třídy chodí do knihovny v Poděbradech a žáci třídy mají také v knihovně sborník básní, který pokřtili.

Mezisložkové vztahy jsou využity také při vysvětlení zkratky Českého rozhlasu. Účelně je využito začátku audionahrávky z www.youtube.cz – Vánoce s Františkem Nepilem. Žáci slyší neopakovatelný hlas Františka Nepila. Nahrávka je zastavena v klíčovém – uzlovém momentu, od kterého mají žáci za úkol text dokončit. Takováto metoda rozvíjení tvořivosti – metoda bílého místa – je velice účinná. Doporučuji úvodní text, který slyšeli v podání F. Nepila, v písemné formě žákům ukázat na interaktivní tabuli. Práci žáků ve dvojicích považuji za skvělou organizační formu, zejména pro sbírání nápadů, námětů, vyhledávání, odhalování záměrně předložených textů s nedostatky, sestavování rozházených částí textů apod., v případě stylizace textu se osobně stavím za to, aby byla zvolena samostatná práce. Každý žák má svůj individuální styl, a pokud budeme usilovat o kombinaci, hrozí riziko, že vznikne hybrid nebo že se vyšší měrou uplatní práce jednoho ze dvojice.

Přístup k žákům s individuálním vzdělávacím plánem se velmi vhodně projevil nabídkou volby, zda budou psát totéž co ostatní žáci, nebo zda zvolí pravopisné cvičení. Dostávají také možnost vyhledat slova, kterým nerozumějí, na internetu. Takové využití informačních a komunikačních technologií považuji za velmi funkční.

Vzniklé texty žáků, které byly přečteny v hodině, byly velice pěkné, zejména text ve verších vykazoval vysokou míru tvořivosti autorky.

Závěr

Vyučovací hodina byla skvělá především tím, jak se panu učiteli daří velmi přirozeně a nenásilně propojit četbu s porozuměním s upevněním některých literárněvědních, stylistických i lingvistických pojmů, jak zařazuje texty do časových souvislostí, jak vede žáky k tomu, aby byli schopni vyjadřovat hodnotící soudy, aby dokázali správně klást otázky a přesně se vyjadřovat. Především však je podstatné to, že v jeho literárních hodinách jsou žáci

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

emotivně zaujati tím, co na ně působí, jsou vedeni k vnímání estetické funkce literárních textů, jsou vedeni k tomu, aby četli. Přispívají k tomu organizační formy, vyučovací metody i funkční využívání informačních a komunikačních technologií.

Za velmi cenné považuji to, jak pan učitel přistupuje k žákům – cizincům i dalším žákům s individuálním vzdělávacím plánem. Gratuluji a přeji panu učiteli a současně řediteli školy co nejvíc úspěchů v jeho náročné práci.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Středočeský kraj